

A TANTÁRGY ADATLAPJA

1. A képzési program adatai

1.1 Felsőoktatási intézmény	Babeş–Bolyai Tudományegyetem Kolozsvár
1.2 Kar	Történelem és Filozófia
1.3 Intézet	Magyar Történeti Intézet
1.4 Szakterület	Régészet
1.5 Képzési szint	Alapképzés (BA)
1.6 Szak / Képesítés	Régészet

2. A tantárgy adatai

2.1 A tantárgy neve	Bevezetés az Őskor történetébe (HU) HLM 1103						
2.2 Az előadásért felelős tanár neve	Dr.Molnár-Kovács Zsolt, egyetemi docens						
2.3 A szemináriumért felelős tanár neve							
2.4 Tanulmányi év	I	2.5 Félév	1	2.6. Értékelés módja	E	2.7 Tantárgy típusa	DF

3. Teljes becsült idő (az oktatási tevékenység féléves óraszama)

3.1 Heti óraszám	2	melyből: 3.2 előadás	2	3.3 szeminárium/labor	-
3.4 Tantervben szereplő össz-óraszám	196	melyből: 3.5 előadás	28	3.6 szeminárium/labor	
A tanulmányi idő elosztása:					óra
A tankönyv, a jegyzet, a szakirodalom vagy saját jegyzetek tanulmányozása					30
Könyvtárban, elektronikus adatbázisokban vagy terepen való további tájékozódás					30
Egyéni készségfejlesztés (tutorálás)					14
Vizsgák					4
Más tevékenységek:					
3.7 Egyéni munka össz-óraszama					84
3.8 A félév össz-óraszama					28.
3.9 Kreditszám					5

4. Előfeltételek (ha vannak)

4.1 Tantervi	•
4.2 Kompetenciabeli	•

5. Feltételek (ha vannak)

5.1 Az előadás lebonyolításának feltételei	<ul style="list-style-type: none"> A kurzus során szükség van – egyes dokumentumok, statisztikák, modellek, térképek digitalizált változatainak láthatóvá tételéhez – számítógépre és projektorra (digitális).
5.2 A szeminárium / labor lebonyolításának feltételei	

6. Elsajátítandó jellemző kompetenciák

Szakmai kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • A doméniumnak megfelelő specifikus fogalmak elsajátítása és használata • A társadalomtudományok kutatási eszközeinek az alkalmazása • Saját kutatási projekt megtervezésének és végrehajtásának képessége • Adatgyűjtési képesség • Elemzési képesség
Transzverzális kompetenciák	<ul style="list-style-type: none"> • Kritikai gondolkodás kialakítása • Beszédkészség kifejlesztése • Közösségben végzett munka összehangolása • Elemző- és szintetizáló készség • Számítógéphasználat

7. A tantárgy célkitűzései (az elsajátítandó jellemző kompetenciák alapján)

7.1 A tantárgy általános célkitűzése	<p>Európa őskorára vonatkozó ismeretek elsajátítása</p> <ul style="list-style-type: none"> • A múlt felfedezése nem torpanhat meg a régészet hagyományos alapcélkitűzéseinek felvázolásánál. A korai társadalmak tér -és időkereteinek meghatározása mellett fontos a szervezetségük természetének és méreteinek, a hatalomgyakorlás módozatainak tanulmányozása. Az őskor problematikájának általunk választott társadalomrégészeti megközelítése, szokatlan a romániai szakirodalomban, ahol a különböző régészetelméleti fogalmak és modellek valós ismeretét az empirikus megfigyelések és az intuíció helyettesíti. • Az előadás célja, hogy az egyetemi hallgatók egy átfogó képet, mintegy ízelítőt kapjanak a modern őskorkutatás különböző problémáiról. Mindezek mellett az őskorról alkotott képük megváltoztatása is céljaink között szerepel.
7.2 A tantárgy sajátos célkitűzései	<ul style="list-style-type: none"> • Az őskor kutatás és az őskori leletanyag közelebbi megismerése • A tanulmányozott leletanyag értelmezési módszereinek elsajátítása

8. A tantárgy tartalma

8.1 Előadás	Didaktikai módszerek	Megjegyzések
1. Az őskorkutatás kezdetei: fogalmak tisztázása, tematika, források, módszerek.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés.	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> Az őskor fogalmának bevezetése, kutatástörténet, az antikvitás recepciója, az időrend fogalma
2. A régészeti kutatás fontosabb elméleti irányvonalai	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> alapfogalmak és kutatási irányzatok magyarázata : processzuális-régészet, post-processzuális régészet, neo-marxista régészet kognitív

		régészet stb.
3. Társadalmi modellek az őskorban	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> alapfogalmak magyarázata: horda, törzs, főnökség, állam
4. A centrum-periféria elmélet az őskorkutatásban	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> kutatástörténeti áttekintés
5. A centrum-periféria elmélet mikroregionális alkalmazása az őskorkutatásban.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> XTENT, Thiessen-poligonok, Központi hely fogalma.
6. Ötzi avagy az Alpok meghódítása. A neolitikum forradalma..	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> neolit társadalom
7. Az urbanizáció folyamata	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> alapfogalmak magyarázata: tanya, falu, proto-urbánus település, urbánus település
8. A tell társadalom. Alapfogalmak.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> terminológiai kérdések és alapfogalmak magyarázata, Trója példája
9. Őskörnyezet és az őskori gazdaság	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> őskörnyezeti rekonstrukciók, terminológia, gazdasági modellek, kereskedelem
10. Társadalmi fejlődés a Mediterrán-térségben. A főnököktől a királyokig	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> wanax-rendszer, presztizstárgyak gazdasága, mykénei társadalom, vallás
11. Harcosok és mesteremberek a bronz- és kora vaskorban.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> háború, harcos, elit, társadalmi reprezentáció, deponálás.
12. Nyersanyagok és technológiai ismeretek az őskorban	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> őskori társadalom, nyersanyagok, üveg, kerámia, réz, bronz, vas, mesterségek
13. Az őskori kereskedelem és a csere formái.	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> közhasználati és presztizs javak, tengeri és szárazföldi kereskedelem
14. Vallás, szimbólumok és őskori művészet. Bevezetés a kognitív régészetbe	Előadás, szemléltetés, megbeszélés	<i>Alapfogalmak / kulcsszavak:</i> szimbólumok, kultikus barlangok, sziklavészetek, a nebrai korong.
8.2 Szemináriumok	Didaktikai módszerek	Megjegyzések

Könyvészet:

- K. Kristiansen, Europe before history. Cambridge. 1998, University Press.
- C. Renfrew, P. Bahn, Régészet. Elmélet, módszer, gyakorlat. Budapest, 1999.
- M. Anghelinu, De ce nu există teorie în arheologia preistorică din România? □ Pourquoi n'existe pas une théorie dans l'archéologie préhistorique de la Roumanie? Sargetia, XXX, 2001-2002, p. 39-49.
- M. Babeş, Marile etape ale dezvoltării arheologice în România [Les grandes étapes du développement de l'archéologie en Roumanie], în, SCIVA, 32, 3, 1981, p. 319-330.

- M. Babeş, SCIVA – cinci decenii în slujba arheologiei române [SCIVA – cinq décennies au service de l'archéologie roumaine], în, SCIVA, 50, 1-2, 1999, p. 5-9.
- P. Barford, Aspects of cultural definition in Central European prehistory, în ArchPolona, 34, 1996, p. 33-57.
- L. R. Binford, Debating archaeology. San Diego Calif. Elsevier Science & Technology Books, 1989.
- G. D. Berreman, Social Inequality: A Cross-Cultural Analysis, în G.D. Berreman (Ed.), Social Inequality: Comparative and Developmental Approaches, New-York, 1981, p. 3-40.
- A. Harding, European Societies in the Bronze Age. Cambridge, 2000, University Press.
- D. Gheorghiu, Centres and peripheries amongst archaeologists – archaeological theory after communism, în Antiquity, 77, 295, 2003, p. 170-171.
- Fl. Gogâltan, Nevoia de teorie?, în C. Gaiu, H. Bodale (Coord.), Centru și periferie. Lucrările colocviului național, Bistrița 23-25 aprilie 2004, Cluj-Napoca, 2004, p. 7-16.
- Fl. Gogâltan, „Centru” și „periferie”. I. Între teorie și realitate arheologică [Core and periphery. I. Between theory and archaeological reality], în Revista Bistriței, XVIII, 2004, 39-62.
- D. L. Clarke, (Ed.), Models in Archaeology. London, Methuen, 1972.
- Centre and periphery. Comparative Studys in Archaeology. One World Archaeology II, T. C. Champion (Ed.) London, Unwin Hyman, 1989
- A. G. Frank, Bronze Age World System Cycles, în Current Anthropology 34, 4, 1993, p. 383–429.
- M. Gillings, Spatial Organisation in the Tisza Flood Plain: Dynamic Landscapes and GIS, în Landscape in Flux. Central and Eastern Europe in Antiquity, J. Chapman, P. Dolukhanov (Eds.), Oxford. Oxbow Books Ltd., p. 163-179.
- W.Christaller, Die zentralen Orte in Süddeutschland: Eine ökonomisch–geographische Untersuchung über die Gesetzmäßigkeit der Verbreitung und Entwicklung der Siedlungen mit städtischen Funktionen. Jena, Karl Zeiss (reprint 1980).
- G. A.Johnson, A test of the utility of Central Place Theory in Archaeology, în Man. Settlement and Urbanism, P. J. Ucko, R. Tringham, G. W. Dimbleby (Eds.), London. Duckworth, 1972, p. 769–785.
- Zs. Molnár, Z. Imecs, Adatok a Nagykárolyi-síkság és az Ér-vidék településhálózatának kutatásához, în Dolgozatok, Új sorozat, I., 2006.
- D. L. Clarke, Towns in the Development of Early Civilization, în Analytical Achaeologist. Collected Papers of David L. Clarke, London, 1979, p. 435-443.
- Fl. Gogâltan, Der Beginn der bronzezeitlichen Tellsiedlungen im Karpatenbecken: Chronologische Probleme, în B. Horejs, R. Jung, E. Kaiser, B. Teržan, (Hrsg.), Interpretationsraum Bronzezeit. Bernhard Hänsel von seinen Schülern gewidmet, în UPA, 121, Bonn, 2005, p.161-179.
- Fl. Gogâltan, Tell-uri în Orientul Apropiat și Bazinul Carpatic. O scurtă privire comparativa asupra habitatului preistoric. II. [Tellsiedlungen im Vorderen Orient und im Karpatenbecken. Eine vergleichende Kurzübersicht über das Siedlungswesen. II.], în Acta Terrae Septemcastrensis, IV, 2005, p. 79-129.
- Fl. Gogâltan, Funcția socială și economică a tell-urilor epocii bronzului din Bazinul Carpatic. I. Aspecte teoretice [The social and economical functions of the Bronze Age tells in the Carpathian Basin. I. Theoretical aspects], în C. Cosma, A. Rustoiu (Ed.), Comerț și civilizație. Transilvania în contextul schimburilor comerciale și culturale în antichitate. Trade and civilization. Transylvania in the frame of trade and cultural exchanges in antiquity, Cluj-Napoca, 2005, p. 11-43.
- Ch. Burney, From Village to Empire. An introduction to Near Eastern archaeology, Oxford, 1977.
- T. Champion, C. Gamble, S. Shennan, A. Whittle, Prehistoric Europe, London, 1984.
- D.A. Davidson, Processes of tell formation and erosion, în D.A. Davidson, M.L. Shackley (Eds.), Geoarchaeology. Earth Science and the Past, London, 1976, p. 255-265.
- Fl. Gogâltan, Zur Terminologie der bronzezeitliche Tellsiedlungen im Karpatenbecken, în A. Rustoiu, A. Ursuțiu (Hrsg.), Interregionale und Kulturelle Beziehungen im Karpatenraum (2.Jht. v.Chr. – 1. Jht. n.Chr.), Cluj-Napoca, 2002, p. 11-45.
- Fl. Gogâltan, Die neolitische Tellsiedlungen im Karpatenbecken. Ein Überblick, în E. Jerem, P. Raczky (Hrsg.), Morgenrot der Kulturen. Frühe Etappen der Menschengeschichte in Mittel- und Südeuropa. Festschrift für Nándor Kalicz zu 75.Geburtstag, Budapest, 2003, p. 223-262.
- Earle, T., Bronze Age Economics. The Beginnings of Political Economies. 2002, Westview Press. Cambridge MA.
- Dalton, G., Aboriginal Economies in Stateless Societies. Echange Systems in Prehistory. T. K. Earle. J. E. Ericson (Eds.). New York–London. 1977, Academic Press. 191–212.
- Bintliff, J.L.–Davidson, D.D.–Grant, E.G. (Ed.), Conceptual Issues in Enviromental Archeology. Edinburgh. 1988, Edinburg University Press.
- The Geohistory of Bátorliget Marshland. An Example for Reconstruction of Late Quaternary Enviromental Changes

and Past Human Impact from the Northeastern Part of the Carpathian Basin, P. Sümegi and S. Gulyás (Eds.), Budapest, Archaeolingua, 2004.

-B. K. Roberts, Landscapes of the Settlements. Prehistory to the present, New York, 1996.

-M. Cârciumaru, Al. Tomescu, Palinologia. Aplicațiile ei în arheologie [Die Palinologie und ihre Anwendung in der Archäologie], București, 1994.

-P. Sümegi, E. Bodor, Sedimentological, pollen and geoarchaeological analysis of core sequence at Tököl, SAX, 2000, 83-96.

-E. Borgna, The North Adriatic regions between Europe and the Aegean world (12th-8th CA.): Social strategies and symbols of power in the long-distance exchange, in Eliten in der Bronzezeit. Ergebnisse zweier Kolloquien in Mainz und Athen, in MonographienRGZM, 43, 1, Mainz, 1999, p. 151-183.

-T. Champion, C. Gamble, S. Shennan, A. Whittle, Prehistoric Europe, London, 1984.

-J. F. Cheny, Pattern and Process in the Earliest Colonization of the Mediterranean Islands, in PPS, 47, 1981, p. 41-68.

-A. Harding, The Mycenaeans and Europe, London, 1984.

-T. Earle, The Evolution of Chiefdoms, in T. Earle (ed.), Chiefdoms, Power, Economy, and Ideology, Cambridge, 1991, p. 1-15.

-T. Earle, How Chiefs Come to Power, Stanford, 1997.

-C. Renfrew, The Emergence of Civilisation. The Cyclade and the Aegean in the Third Millennium B.C., London, 1972.

-P. Rehak (Ed.), The role of the ruler in the prehistoric Aegean, Aegaeum, 11, University of Texas Austin, 1995.

-R. Bradley, Exchange and social distance – the structure of bronze artefact distributions, in Man, 20, 1985, p. 692-704.

-J. Chapman, Social power in the early farming communities of Eastern Hungary - Perspectives from the Upper Tisza region, in Évkönyregyháza, XXXVI, 1994, p. 79-99.

-C. Renfrew, P. Bahn, Régészeti. Elmélet, módszer, gyakorlat, Budapest, 1999.

-T. Champion, C. Gamble, S. Shennan, A. Whittle, Prehistoric Europe, London, 1984.

-Trade and Exchange in Prehistoric Europe, Oxford, 1993, C. Scarre, F. Healy (Eds.), Oxbow Books.

-Dalton, G., Aboriginal Economies in Stateless Societies. Exchange Systems in Prehistory. T. K. Earle. J. E. Ericson (Eds.). New York-London, 1977, Academic Press, p. 191-212.

-J. Eiwanger, Talanton. Ein bronzezeitlicher Goldstandard zwischen Ägäis und Mitteleuropa, in Germania, 67, 2, 1989, p. 443-462.

-C. Astaloș, Repere privind funcționarea „instituției darului” la societățile barbare ale epocii fierului, in StComSatuMare XVII-XXI/I., 2000-2004, p. 47-57.

-C. Renfrew, Trade and Culture Process in European Prehistory, in Current Anthropology, 10, 2-3, 1969, p. 151-169.

-F. Berthemes, P.F. Biehl, The Archaeology of Cult and Religion. An Introduction, in P. F. Biehl, F. Berthemes, H. Meller (Eds.) The Archaeology of Cult and Religion, Budapest, 2001, p. 11-27

-R. Bradley, The passage of arms. An archaeological analysis of prehistoric hoards and votive deposits, Cambridge, 1990.

-J. Brück, Ritual and rationality: Some problems of interpretation in European archaeology, in European Journal of Archaeology, 2, 3, 1999, p. 313-344.

-W. Burkert, Offerings in Perspective: Surrender, Distribution, Exchange, in Gifts to the Gods..., p. 43-50.

-J. Chapman, Tensions at Funerals. Micro-Tradition Analysis in Later Hungarian Prehistory, in Archaeolingua, Series Minor, 14, Budapest, 2000.

K. Kristiansen, The Rise of the Bronze Age Society, Cambridge, Academic Press, 2005

-M. Csány, Bestattungen, Kult und sakrale Symbole der Nagyrév-Kultur, in Bronzezeit..., p. 83-87.

-I. Cymborra, Gefäßdeponierungen - Speise und Trank für Götter und Menschen, in Gaben an die Götter..., p. 87-92.

-S. Hansen, Depozite ca ofrandă: o contribuție la interpretarea descoperirilor de depozite din perioada timpurie a UFZ [Horte als Weihegabe: Ein Beitrag zur Interpretation der Depotfunde der älteren Urnenfelderzeit], in SCIVA, 43, 4, 1992, p. 371-392.

9. Az episztemikus közösségek képviselői, a szakmai egyesületek és a szakterület reprezentatív munkáltatói elvárásainak összhangba hozása a tantárgy tartalmával.

A tantárgy eleget tesz a következő elvárásoknak:

- A Felsőoktatási Szakosodások Nemzeti Besorolása (<http://www.rncis.ro>)

- A Romániai Foglalkozási Besorolás (<http://www.mmuncii.ro/>)
- Az előadás megismerteti a hallgatókat jövőbeli történész-régész karrierjükhöz szükséges őskori régészettel és anyagi kultúrával kapcsolatos alapinformációkat.

10. Értékelés

Tevékenység típusa	10.1 Értékelési kritériumok	10.2 Értékelési módszerek	10.3 Aránya a végső jegyben
10.4 Előadás	Írásbeli vizsga formájában a hallgatóknak be kell számolniuk a kurzus alatt elsajátított tárgyi, fogalmi ismereteikről.	Írásbeli vizsga	100%
10.5 Szeminárium			
10.6 A teljesítmény minimumkövetelményei			
<ul style="list-style-type: none"> • Átmenő jegy (4,5pont) elérése minden felmérési kategóriánál. 			

Kitöltés dátuma

2020. 03.27.

Előadás felelőse

Dr. Molnár-Kovács Zsolt docens

Az intézeti jóváhagyás dátuma

2020. 03. 31.

Intézetigazgató

Dr. Nagy Róbert Miklós, docens

